

Yaratıcılık Özyeterliliği ve Tasarım Özyeterliliğinin Müziksel Davranışlar ve Kişisel Değişkenler ile Olan İlişkileri

Doç. Dr. Sabahat BURAK*

Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Antalya / Türkiye,
buraksabahat@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8210-8175

Doç. Dr. Oğuzhan ATABEK

Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Antalya / Türkiye,
oguzhanatabek@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2695-1598

Öz

Bu araştırmada, okul öncesi ve sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterliliği ve tasarım özyeterliliği düzeylerinin, onların müziksel davranışları ya da kişisel değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar gösterip göstermediğinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırmaya okul öncesi ve sınıf öğretmenliği programlarının üçüncü ve dördüncü sınıflarında okuyan 273 öğretmen adayı katılmıştır (n=273). Veriler kişisel bilgi formu, müziksel davranış anketi, Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği ve Tasarım Özyeterliliği Ölçeği aracılığı ile toplanmıştır. Yapılan çözümlenmeler sonucunda, erkek öğretmen adaylarının yaratıcılık özyeterliliği düzeylerinin kadın öğretmen adaylarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Yaratıcılık özyeterliliği düzeylerinin diğer kişisel değişkenlere ya da müziksel davranışlara göre anlamlı farklılık göstermediği saptanmıştır. Erkek öğretmen adaylarının tasarım özyeterliliği düzeylerinin de kadın öğretmen adaylarına göre

* Sorumlu Yazar. Tel: +90 242 310 60 82

Makale Tarihi Bilgisi. Gönderim: 21.05.2021, Kabul: 08.08.2021, Erken Görünüm: 16.12.2021, Basım: Haziran, 2023

anlamalı düzeyde daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Tasarım özyeterliliği düzeylerinin ayrıca adayların sınıflarına ve yaşlarına göre de anlamalı düzeyde farklılık göstermektedir. Ek olarak, öğretmen adaylarının tasarım özyeterliliği düzeylerinin kendi sesini eğitimde etkili bir biçimde kullanabilme inancına göre de anlamalı düzeyde farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Tasarım özyeterliliği düzeylerinin diğer kişisel değişkenlere ya da müziksel davranışlara göre anlamalı farklılıklar göstermediği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcılık özyeterliliği; Tasarım özyeterliliği; Özyeterlilik; Müzik eğitimi; Okul öncesi; Sınıf eğitimi.

The Relationship of Creative Self-Efficacy and Design Self-Efficacy with Musical Behaviors and Personal Variables

Abstract

In this study, it was aimed to reveal whether the levels of creative self-efficacy and design self-efficacy of pre-service pre-school and classroom teachers differ significantly according to their musical behaviors or personal variables. Two hundred seventy-three pre-service teachers studying in the third and fourth grades of pre-school and classroom teaching programs participated in the study (n=273). An instrument consisting of a personal information form, musical behaviors questionnaire, Creative Self-Efficacy Scale, and Design Self-Efficacy Scale was used to collect the data. As a result of the analyses, it was revealed that the creative self-efficacy levels of male pre-service teachers were significantly higher than female pre-service teachers. It was determined that the levels of creative self-efficacy did not differ significantly according to other personal variables or musical behaviors. It was also revealed that the design self-efficacy levels of male pre-service teachers were significantly higher compared to female pre-service teachers. Design self-efficacy levels also differed significantly according to the grades and ages of the participants. In addition, it was found that the design self-efficacy levels of the pre-service teachers differed significantly according to their belief in using their own voice effectively in education. It was determined that design self-efficacy levels did not differ significantly according to other personal variables or musical behaviors.

Keywords: Creative self-efficacy; Design self-efficacy; Self-efficacy; Music education; Pre-school; Elementary education.

Extended Summary

Purpose

Music education requires creativity and design in the classroom in addition to other requirements related to teaching. On the other hand, it has been reported that preschool teachers and classroom teachers resort to educational technologies to overcome their inadequacies in music education (Atabek and Burak, 2019a, 2020). Design, development, and use of educational technologies require creativity and design for teachers, as well (Atabek, 2020a, 2020b). Therefore, the creative self-efficacy and design self-efficacy of teachers who teach music, like preschool teachers and classroom teachers, are very important in order to achieve effective education. In this study, it was aimed to reveal whether the levels of creative self-efficacy and design self-efficacy of pre-service pre-school and classroom teachers differ significantly according to their musical behaviors or personal variables.

Method

The study was designed as a correlational research. Two hundred seventy-three pre-service teachers studying in the third and fourth grades of pre-school and classroom teaching programs participated in the study (n=273). An instrument consisting of a personal information form, musical behaviors questionnaire, Creative Self-Efficacy Scale (Atabek, 2020a; Tierney and Farmer, 2002) and Design Self-Efficacy Scale (Atabek, 2020b; Beefink, van Eerde, Rutte and Bertrand, 2012) was used to collect the data.

Results

As a result of the analyses, it was revealed that the levels of creative self-efficacy of pre-service teachers differed significantly according to their gender ($t=-2.037$, $p=0.043$, $\eta^2=0.02$). Creative self-efficacy levels of male pre-service teachers ($\bar{x}=12.09$) were significantly higher than female pre-service teachers ($\bar{x}=11.49$). It was determined that the levels of creative self-efficacy did not differ significantly according to other personal variables or musical behaviors ($p>0.05$). It was also revealed that the design self-efficacy levels of pre-service teachers differed significantly according to their gender ($t=-3.119$, $p=0.002$, $\eta^2=0.03$). The design self-efficacy levels of male pre-service teachers ($\bar{x}=30.86$) were significantly higher than female pre-service teachers ($\bar{x}=28.80$). Design self-efficacy levels also differed significantly according to the grades ($t=-2.180$, $p=0.03$, $\eta^2=0.02$) and correlated with the ages of the participants ($\rho=0.150$, $p=0.017$). In addition, it was found that the

design self-efficacy levels of the pre-service teachers differed significantly according to their belief in using their own voice effectively in education ($t=-3.333$, $p=0.001$, $\eta^2=0.04$). It was determined that design self-efficacy levels did not differ significantly according to other personal variables or musical behaviors ($p>0.05$).

Discussion

The findings obtained in the study showed that the values of creative self-efficacy and design self-efficacy of pre-school and classroom teacher candidates were at average level. The findings showed that none of the levels of self-efficacies differed according to the departments, but only design self-efficacy varied according to the grades. It was determined that creative self-efficacy did not but design self-efficacy did significantly correlate with the age of the participants. It should also be taken into account that creative self-efficacy may not show a distribution in samples consisting of individuals close to each other or whose past creative achievement as an age group is not high. When evaluated together with studies showing that men have more past creative achievements than women (Abraham, 2016), it can be evaluated that the gender difference in creative self-efficacy stems from the gender difference in past creative achievement. This explanation may apply to design self-efficacy, as well.

Strikingly, it was found that pre-school and classroom teacher candidates' levels of creativity self-efficacy were not significantly correlated with any musical behavior. The fact that past music experiences in primary, secondary and undergraduate education in a field such as music, which has creativity inherently, has not contributed to the beliefs of teacher candidates in the ability to be creative in their jobs suggests the inadequacy of these trainings. Similarly, it was found that pre-school and classroom teacher candidates' design self-efficacy were not significantly associated with any musical behaviors except the belief of using their own voice effectively in education. Individuals with higher design self-efficacy are able to perform more successful designs, exhibit more creative performances and at the same time become more creative (Beefink et al., 2012). The fact that pre-school and classroom teachers, who frequently use music and provide music education, are trying to compensate for their inadequacy in music education through educational technology makes the design and creativity required to design, develop, and use educational technology even more important (Atabek

and Burak, 2019a, 2020). Design self-efficacy, which can develop with the achievement of design tasks in educational technology courses such as instructional technologies and material design, will help pre-school and classroom teacher candidates to use music for educational purposes or to provide music education when they become teachers (Atabek and Burak, 2019b).

Conclusion

The findings obtained in the study showed that the values of creative self-efficacy and design self-efficacy of pre-school and classroom teacher candidates were at average level. The findings showed that none of the levels of self-efficacies differed according to the departments, but only design self-efficacy varied according to the grades. Combined with previous research findings indicate that self-efficacy are affected by the curriculum. Therefore, it is understood that with a curriculum developed with the perspective of strengthening self-efficacy beliefs, creative and design self-efficacy of pre-service teachers can be improved over time during their undergraduate education. It was observed that creative self-efficacy did not differ significantly according to musical behaviors. Design self-efficacy did not differ significantly according to other musical behaviors, except for the belief of using one's own voice effectively in education. These findings show that the reported effects of music and music education on creativity and self-efficacy beliefs did not occur on pre-service teachers. Therefore, the findings of this study showed that the curriculum of teacher training institutions in Turkey should be improved in a way to improve the creativity, design, creative self-efficacy and design self-efficacy of teacher candidates.

Giriş

Müzik eğitimi, bireylerin yalnızca müziksel gelişimlerini sağlamakla kalmamakta, onların müzik dışında başka alanlardaki becerilerinin gelişimlerine de katkı yapmaktadır. Örneğin, müzik eğitimi, bireylerin dilsel, bilişsel, psikomotor, sosyal ve duygusal gelişimlerine katkı sağlamaktadır (Yıldız, 2019). Ayrıca, müzik dinlemenin odaklanma (Chou, 2010), performans (Hallam, Price ve Katsarou, 2002), öğrenme ve hafıza (Salamé ve Baddeley, 1989) gibi becerilerin gelişimi üzerinde de olumlu etkileri bulunduğu bildirilmiştir. Dahası, doğası gereği, müzik eğitiminin bireylerin yaratıcılık ve tasarım becerileri ile de ilişkisi olduğu gözlemlenmiştir (Cook, 2018). Etkili eğitim ve öğretimin sağlanması için, diğer bir dizi yeterlilikte

olduğu gibi; yaratıcılık ve tasarım açısından da yüksek yeterliliğe sahip öğretmenlere ihtiyaç bulunmaktadır (Atabek, 2020a, 2020b). Öğretmenlerin yaratıcılıkla ilgili inançlarının onların öğretim uygulamaları ile doğrudan ilişkileri olduğu göz önüne alındığında (Hong, Hartzell ve Greene, 2009) öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının yaratıcılık ve tasarıma yönelik özyeterlilik inançları da etkili öğretmenlik açısından önemlidir. Dolayısıyla müzik eğitiminde gerçekleştirilen hangi davranışların yaratıcılık ve tasarım özyeterlilikleri ile ilişkili olduğunun ortaya çıkarılması; yaratıcılık ve tasarım açısından yüksek yeterliliğe sahip öğretmenlerin yetiştirilmesi için içgörü kazanılmasına katkı sağlayacaktır. Bu çalışmada, öğretmen adaylarının yaratıcılık ve tasarım özyeterlilikleri ile onların müziksel davranışları gerçekleştirme durumları ve kişisel değişkenleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yaratıcılık Özyeterliliği

Yaratıcılık hem yeni hem de değere sahip ürünler ortaya çıkarmadır (Neihart, 1998). Yaratıcılık özyeterliliği ise “kişinin yaratıcı ürünler geliştirebilme yeteneğine ilişkin inancı” olarak tanımlanmaktadır (Tierney ve Farmer, 2002, s.1138). Yaratıcılık özyeterliliği, profesyonellerin mesleklerinde başarılı bir biçimde yaratıcı olabilmelerinde önemli bir etkidir. Yaratıcılık özyeterliliği, üretici ve yaratıcı hayal gücü ile yaratıcılığın boyutları olan akıcılık ve orijinalliğin önemli bir yordayıcısıdır (Puente-Díaz ve Cavazos-Arroyo, 2017). Yaratıcılık özyeterliliğinin hem yaratıcılıkla (Tierney ve Farmer, 2011) hem de yaratıcı performans ile ilişkisinin olduğu gösterilmiştir (Royston ve Reiter-Palmon, 2019). Daha güçlü yaratıcı özyeterlilik inançlarının, yaratıcı performansın artmasına katkıda bulunabileceği, artan yaratıcı performansın da (yaratıcı öğretim) öğretimde etkililiğin artmasına yol açabileceği bildirilmiştir (Atabek, 2020a). Yaratıcılık ve yaratıcı performans ile doğrudan ilişkilerine ek olarak, yaratıcılık özyeterliliği, yaratıcılığa dolaylı yollardan da etki etmektedir. Örneğin Gu, He ve Liu (2017), yaratıcılık özyeterliliğinin, içsel motivasyonu etkileyerek öğrencilerin yaratıcılıkları üzerinde dolaylı bir etkiye sahip olduğunu bildirmişlerdir.

Müziğin yaratıcı düşüncenin niteliğini artırarak bireylerin yaratıcı yeteneklerini kullanmalarına yardımcı olduğu (Callaghan ve Growney, 2013), beyni uyatarak yaratıcı düşünmeyi geliştirdiği (Yuspitasari ve Dalimunthe, 2020) ve yaratıcılığı artırdığı (Melati ve Suhadianto, 2018) rapor edilmiştir.

Müziğin kendisinin olduğu gibi müzik eğitiminin de bireylerin yaratıcılıkları üzerinde etkisi bulunmaktadır. Müzik eğitiminin yaratıcılığı besleyip geliştirdiği (Bolden, 2014), yetiştirdiği (Abramo ve Reynolds, 2015), öğrencilere yaratıcı olmak için bir ortam ve olanak sağladığı (Nielsen, 2013), ve öğrencilerin yaratıcılığını geliştirdiği (Fazaie ve Ashayeri, 2018) ortaya koyulmuştur. Nielsen (2004), müzik eğitimi ve özyeterliliğin ilişkisini incelediği çalışmasında, özellikle yüksek eğitimde, müzik eğitimiyle ilgili olarak öğrencilerin yeterliliklerini ve özgüvenlerini artırmanın eğitim kurumlarının sorumluluğu olduğunu belirtmiştir. Yeterlilik ve özgüvenin ötesinde, müzik ve müzik eğitimi özyeterlilik inançlarıyla doğrudan ilişkilidir (Hendricks, 2014). Özyeterlilik inançları müzik performansı ve müzik alanındaki başarı üzerinde etkilidir (McCormick ve McPherson, 2003; McPherson ve McCormick, 2006; Nielsen, 2004). Bir yandan özyeterlilik inançları müzik performansını etkilerken; müzik öğrenmenin ve müzik eğitiminin de özyeterlilik üzerinde etkileri olduğu gösterilmiştir (Hendricks, 2014; Watson, 2010; Ritchie ve Williamon, 2011). Yaratıcılık ve özyeterlilik inancının müzik ve müzik eğitimiyle olan bu ilişkileri göz önünde bulundurulduğunda, yaratıcı özyeterliliğin müziksel davranışlarla çok katmanlı ilişkileri olduğu anlaşılmaktadır.

Tasarım Özyeterliliği

Etkili öğretimin gerçekleştirilmesi öğretimin doğru bir biçimde tasarlanması ile oldukça yakından ilişkilidir. Öğretim tasarımı, öğrenme ve öğretimin genel ilkelerini, öğrenme ve öğretim materyaline aktarmanın dizgeli bir yolu ya da süreci olarak tanımlanmıştır (Gustafson ve Branch, 1997; İbrahim, 2015). Öğretim tasarımı ile öğrenenlerde var olan bir bilgi ya da beceri eksikliğini gidermek için öğretim yöntemlerinin belli bir birleşim ile kullanılması söz konusudur (Çakır ve Karataş, 2012). Tasarım özyeterliliği ise, *“Bireyin, bir tasarım üretmek için gerekli davranışları etkili bir biçimde sergileme ya da bir tasarım görevini etkili bir biçimde başarma sıçasına yönelik inancı”* olarak tanımlanmıştır (Atabek, 2020b, s.5). Beefink ve arkadaşları (2012) daha yüksek düzeyde bir tasarım özyeterliliğinin daha başarılı bir tasarımcı olmakla ilişkili olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte tasarıma yönelik yapılan uygulamaların tasarım özyeterliliğini arttırdığı rapor edilmiştir (Nolte, Berdanier, Menold ve McComb, 2021). Tasarım özyeterliliği ayrıca deneyim ile de ilişkili bir değişken olarak görülmektedir. Sınıf düzeyi yükseldikçe tasarım özyeterliliği düzeyinin de arttığı bildirilmiştir (Chie, Lin, Hsiao, Chang ve Chan, 2021).

Öğretmenlik, yaratıcılığı ve tasarımı sürekli olarak gerektiren bir meslektir. Müzik eğitimi ise öğretmenliğe özgü bu gerekliliklere ek olarak yine yaratıcılığı ve tasarımı sınıfta gerekli kılmaktadır. Öte yandan, okul öncesi öğretmeni ve sınıf öğretmeni gibi müzik öğretmeni olmadığı hâlde müziği sınıfta sıklıkla kullanan ve hatta müzik eğitimi de veren öğretmenlerin, müzik öğretmeni olmamalarından kaynaklanan yetersizliklerini telafi etmek için eğitim teknolojilerine başvurduğu rapor edilmiştir (Atabek ve Burak, 2019a, 2020). Eğitim teknolojilerinin tasarımı, geliştirilmesi ve kullanılması da yaratıcılığı ve tasarımcılığı öğretmenler için gerekli kılmaktadır (Atabek, 2020a, 2020b). Dolayısıyla okul öncesi öğretmeni ve sınıf öğretmeni gibi müzik öğretmeni olmadığı hâlde müziği sınıfta kullanan ya da müzik eğitimi de veren öğretmenlerin yaratıcılık özyeterlilikleri ile tasarım özyeterlilikleri birçok açıdan etkili eğitime ulaşılabilmesi için oldukça önem taşımaktadır.

Araştırmanın Amacı

Eğitimde etkililik ve yenileşmenin gerçekleştirilebilmesi için öğretmenlerin tasarım becerilerinin ve yaratıcılıklarının olabildiğince yüksek düzeyde olması gerekmektedir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının lisans öğrenimleri sürecinde söz konusu yeterliliklerinin geliştirilmesine önem verilmesi, onların öğretmenliğe başladıklarında daha etkili bir öğretim gerçekleştirebilmelerine katkı sağlayacaktır. Yaratıcı performansın ve tasarım becerilerinin özyeterlilik inançları ile olan ilişkileri göz önünde bulundurulduğunda, öğretmen adaylarının yaratıcılık ve tasarım özyeterlilikleri ile ilişkili etkenlerin ortaya çıkarılması önem kazanmaktadır. Dolayısıyla, bu çalışmada, doğası gereği yaratıcılık ile ilişkili olan müziğin, öğretmen adaylarının yaratıcılık ve tasarım özyeterlilikleri ile olan ilişkilerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Okul öncesi ve sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık ve tasarım özyeterlilikleri onların müziksel davranışlarına göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?
2. Okul öncesi ve sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık ve tasarım özyeterlilikleri onların kişisel değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışma, korelasyonel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Araştırma

süreci boyunca Amerikan Psikoloji Derneğinin yayımladığı “Psikologların Etik İlkeleri ve Davranış Kuralları” gözetilmiştir (American Psychological Association, 2002). Çalışmaya yalnızca gönüllülük gösteren bireyler katılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmaya Türkiye’deki bir kamu üniversitesinin eğitim fakültesindeki okul öncesi ve sınıf eğitimi anabilim dalları üçüncü ve dördüncü sınıflarında okuyan 273 öğretmen adayı katılmıştır (n=273). Bu bölümlerde okuyan öğrenciler müzik ile ilgili dersleri ikinci ve üçüncü sınıflarda aldıkları için birinci ve ikinci sınıf öğrencileri çalışma kapsamı dışında tutulmuştur. Müzik ile ilgili dersleri almış olmayı ölçüt alarak, müziği eğitimsel amaçlar için kullanmakla ilgili sorulara katılımcıların yeterli bir biçimde yanıt verebilmesi amaçlanmıştır. Katılımcıların 145’i okul öncesi (%53.1), 128’i (%46.9) sınıf öğretmenliği bölümü öğrencisidir. Katılımcıların 131’i 3. sınıf (%48) ve 142’si 4. sınıfta (%52) okumaktadır. Katılımcıların 209’u (%76.6) kadın (0), 64’ü (%23.4) erkektir (1) (\bar{x} =0.23; s =0.424). Katılımcıların yaşları 20 ile 34 arasında dağılmaktadır (\bar{x} =22.32; s =2.438).

Veri Toplama Araçları

Veriler; bir kişisel bilgi formu, bir müziksel davranış anketi ve iki psikometrik ölçekten oluşan bir enstrüman aracılığı ile toplanmıştır. Kişisel bilgi formu; katılımcıların cinsiyet, yaş, bölüm ve sınıflarının belirlenmesini amaçlayan soruları içermektedir. Müziksel davranışların ölçümü için Müziksel Davranış Anketi (Atabek ve Burak, 2020), psikometrik ölçüm için ise Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği (Atabek, 2020a; Tierney ve Farmer, 2002) ile Tasarım Özyeterliliği Ölçeği (Atabek, 2020b; Beefink ve ark., 2012) kullanılmıştır.

Müziksel Davranış Anketi (MDA)

MDA, Atabek ve Burak (2020) tarafından geliştirilmiş olup, bireylerin müziksel davranışları ile ilgili bilgi elde etmeyi amaçlamaktadır. Bu anket, “Evet/Hayır” seçeneklerini içeren kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır. “Hayır” seçeneği 0, “Evet” seçeneği ise 1 olarak puanlanmaktadır. MDA, katılımcıların (1) okul dışında müzik eğitimi alıp almadığını, (2) daha önce ses eğitimi alıp almadığını, (3) blok flüt ya da (4) blok flüt dışında başka çalgı çalmayı bilip bilmediğini, (5) çalgı ya da (6) kendi sesini eğitimde etkili bir biçimde kullanıp kullanmadığını belirlemeyi amaçlayan soruları içermektedir.

Yaratıcılık Özyeterliliği Ölçeği (YÖÖ)

YÖÖ, Tierney ve Farmer (2002) tarafından geliştirilmiş olup Atabek (2020a) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. YÖÖ “*çalışanların işlerinde yaratıcı olma yeteneğine olan inançlarını ölçmektedir*” (Atabek, 2020a, s.88, Tierney ve Farmer, 2011, s.1141). 5’li likert türündeki ölçek üç ögeden oluşmaktadır. Yanıtlar “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğinden “Tamamen Katılıyorum” seçeneğine doğru 1 ile 5 arasında puanlanmaktadır. Cronbach’s α türünden iç tutarlılık değeri 0.847 olarak rapor edilmiştir (Atabek, 2020a). Bu çalışma için toplanan veriler üzerinde yapılan iç tutarlılık çözümlemesinde ise Cronbach’s Alfa değerleri 0.826 olarak hesaplanmıştır.

Tasarım Özyeterliliği Ölçeği (TÖÖ)

TÖÖ, Beeftink ve arkadaşları (2012) tarafından geliştirilmiş olup Atabek (2020b) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. TÖÖ, bireyin “*tasarım yönlerinde iyi performans sergilemek ile ilgili olarak kişinin kendine ne denli güvendiğini ölçmektedir*” (Atabek, 2020b, s.6, Beeftink ve ark., 2012, s.73). 5’li likert türündeki ölçek sekiz ögeden oluşmaktadır. Yanıtlar “Kesinlikle Katılmıyorum” seçeneğinden “Tamamen Katılıyorum” seçeneğine doğru 1 ile 5 arasında puanlanmaktadır. Cronbach’s Alfa türünden iç tutarlılık değeri 0.877 olarak rapor edilmiştir (Atabek, 2020b). Bu çalışma için toplanan veriler üzerinde yapılan iç tutarlılık çözümlemesinde ise Cronbach’s Alfa değerleri 0.875 olarak hesaplanmıştır.

Veri Toplanması ve Analizi

Toplanan veriler öncelikle bilgisayara aktarılmıştır. Verilerin bilgisayara girilmesi, bilgisayar ortamında saklanması, düzenlenmesi ve çözümlenmesi için SPSS programı kullanılmıştır (IBM SPSS Statistics Version 25). Öncelikle, veriler gözden geçirilip betimleyici istatistiksel tekniklerle incelenmiştir. Verilerin uygulanacak çıkarısal istatistiksel teknikler için uygun olduğu doğrulanmıştır. Değişkenlerin istatistiksel olarak normal dağılıp dağılmadığının belirlenmesi için Skewness ve Kurtosis değerlerinin (-2, +2) aralığında olması ölçütü kullanılmıştır. Ek olarak, dağılım eğrisinde de görsel olarak normallik incelenmiştir. Sonuçta, katılımcıların daha önce ses eğitimi almış olma durumu ve yaşları dışında değişkenlerin normal dağıldığı belirlenmiştir. Sonrasında, psikometrik ölçekler üzerinde iç tutarlılık çözümlemesi gerçekleştirilmiş ve Cronbach’s Alfa değerleri hesaplanıp değerlendirilmiştir. Son olarak yaratıcılık özyeterliliği ve tasarım özyeterliliği ile diğer değişkenler üzerinde çıkarısal

çözümlemeler yapılmıştır. Yaratıcılık özyeterliliği ve tasarım özyeterliliğinin katılımcıların cinsiyet, bölüm, sınıf ile daha önce ses eğitimi almış olma durumu dışındaki müziksel davranışlarına göre fark gösterip göstermediği *t* Testi ile incelenmiştir. Yaratıcılık özyeterliliği ve tasarım özyeterliliğinin katılımcıların daha önce ses eğitimi alıp almamasına göre fark gösterip göstermediği ise Mann-Whitney U Testi ile incelenmiştir. Yaratıcılık özyeterliliği ve tasarım özyeterliliğinin yaşla ilişkisi Spearman's ρ ile incelenmiştir.

Bulgular

Öğretmen adaylarının %23.8'inin okul dışında müzik eğitimi aldığı, %6.6'sının ise daha önce ses eğitimi aldığı belirlenmiştir. Katılımcılar arasında blok flüt çalmayı bilenlerin oranı %62.3 iken blok flüt dışında başka bir çalgı çalmayı bilenlerin oranı %22.7'dir. Öğretmen adaylarının %55.3 ile çoğunluğu çalgıları eğitimde etkili bir biçimde kullanabileceğine, %37.7'si ise kendi sesini eğitimde etkili bir biçimde kullanabileceğine inanmaktadırlar.

Öğretmen adaylarının tasarım özyeterliliği değerlerinin (\bar{x} =29.28; s =4.698); ölçekte alınabilecek en düşük (8) ve en yüksek değerlerin (40) aritmetik ortalamasının (24) ve medyan değer (m=29) hemen üzerinde olduğu hesaplanmıştır. Katılımcıların yaratıcılık özyeterliliği değerlerinin ise (\bar{x} =11.63; s =2.093); ölçekte alınabilecek en düşük (3) ve en yüksek değerlerin (15) aritmetik ortalamasının (14) ve medyan değer (m=12) altında olduğu hesaplanmıştır. Bu bağlamda öğretmen adaylarının tasarım özyeterliliği düzeylerinin, yaratıcılık özyeterliliği düzeylerinden aritmetik olarak daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Başka bir deyişle, öğretmen adaylarının işlerinde yaratıcı olma yeteneğine olan inançlarının, işlerinin tasarım yönlerinde iyi performans sergilemek ile ilgili olarak kendilerine olan güvenlerinden daha zayıf olduğu belirlenmiştir.

Yaratıcılık Özyeterliliği ile ilgili Bulgular

Öğretmen adaylarının yaratıcılık özyeterliliği düzeylerinin onların daha önce ses eğitimi almış olma durumu dışındaki müziksel davranışları ile cinsiyet, bölüm ve sınıflarına göre anlamlı düzeyde fark gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız örneklem *t* Testi uygulanmıştır. Çözümlemelerin sonuçları Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. Yaratıcılık Özyeterliliği Düzeyleri Üzerinde Gerçekleştirilen *t* Testlerinin Sonuçları

Değişken	Grup	n	\bar{x}	s	t	df	p	η^2
Cinsiyet	Kadın	209	11.49	2.064	-2.037	271	0.042*	0,02
	Erkek	64	12.09	2.136				
Bölüm	Okul Öncesi	145	11.54	2.028	-0.715	271	0.475	
	Sınıf	128	11.73	2.169				
Sınıf	3	131	11.51	2.106	-0.899	271	0.370	
	4	142	11.74	2.082				
Okul dışı müzik eğitimi	Hayır	207	11.49	2.104	-1.838	270	0.067	
	Evet	65	12.03	1.992				
Flüt çalabilme	Hayır	103	11.59	2.007	-0.232	271	0.817	
	Evet	170	11.65	2.149				
Flüt dışı çalgı çalabilme	Hayır	208	11.56	2.148	-1.033	268	0.303	
	Evet	62	11.87	1.912				
Çalgıları eğitimde etkili kullanabilme	Hayır	122	11.57	2.147	-0.399	271	0.690	
	Evet	151	11.68	2.054				
Sesini eğitimde etkili kullanabilme	Hayır	169	11.51	2.207	-1.292	240	0.198	
	Evet	103	11.83	1.895				

Not: * $p < 0.05$

Tablo 1’de görüldüğü üzere, çözümlenmeler, öğretmen adaylarının yaratıcılık özyeterliliği düzeylerinin adayların ana bilim dalı ya da sınıf düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediğini göstermiştir ($p > 0.05$). Ancak öğretmen adaylarının yaratıcılık özyeterliliği düzeylerinin cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır ($t = -2.037$, $p = 0.043$, $\eta^2 = 0.02$). Etki büyüklüğü ise küçük olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre, erkek öğretmen adaylarının yaratıcılık özyeterliliği düzeyleri ($\bar{x} = 12.09$) kadın öğretmen adaylarının yaratıcılık özyeterliliği düzeylerinden ($\bar{x} = 11.49$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Spearman’s ρ ile gerçekleştirilen çözümlemede, öğretmen adaylarının yaratıcılık özyeterliliği ile yaşları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olmadığı belirlenmiştir ($p > 0.05$).

Müziksel davranış değişkenleri üzerinde yapılan çözümlenmelerde ise; katılımcıların yaratıcılık özyeterliliği düzeyleri, okul dışında müzik eğitimi almış olma durumuna, blok flüt ya da blok flüt dışında başka çalgı çalabilme durumuna ve çalgıları ya da kendi sesini eğitimde etkili bir biçimde kullanabilme inancına göre anlamlı fark göstermediği belirlenmiştir ($p > 0.05$). Mann-Whitney U Testi ile gerçekleştirilen çözümlemede ise, öğretmen adaylarının yaratıcılık özyeterliliği düzeylerinin, adayların daha önce ses eğitimi almış olma durumuna göre de anlamlı düzeyde bir fark göstermediği belirlenmiştir ($p > 0.05$).

Tasarım Özyeterliliği ile ilgili Bulgular

Öğretmen adaylarının tasarım özyeterliliği düzeylerinin onların daha önce ses eğitimi almış olma durumu dışındaki müziksel davranışları ile cinsiyet, bölüm ve sınıflarına göre anlamlı düzeyde fark gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız örneklem *t* Testi uygulanmıştır. Çözümlemelerin sonuçları Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2. Tasarım Özyeterliliği Düzeyleri Üzerinde Gerçekleştirilen *t* Testlerinin Sonuçları

Değişken	Grup	n	\bar{x}	s	t	df	p	η^2
Cinsiyet	Kadın	209	28.80	4.416	-3.119	271	0.002**	0.03
	Erkek	64	30.86	5.255				
Bölüm	Okul Öncesi	145	29.39	4.389	0.389	271	0.697	
	Sınıf	128	29.16	5.040				
Sınıf	3	131	28.64	5.066	-2.180	271	0.03***	0.02
	4	142	29.87	4.264				
Okul dışı müzik eğitimi	Hayır	207	29.28	4.417	0.213	92.4	0.832	
	Evet	65	29.12	5.401				
Flüt çalabilme	Hayır	103	29.35	4.302	0.184	271	0.854	
	Evet	170	29.24	4.935				
Flüt dışında çalgı çalabilme	Hayır	208	29.25	4.564	-0.177	268	0.860	
	Evet	62	29.37	5.239				
Çalgıları eğitimde etkili kullanabilme	Hayır	122	28.86	4.402	-1.334	271	0.183	
	Evet	151	29.62	4.912				
Sesini eğitimde etkili kullanabilme	Hayır	169	28.55	4.325	-3.333	270	0.001*	0.04
	Evet	103	30.48	5.072				

Not: * $p < 0.001$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.05$

Tablo 2’de görüldüğü üzere, çözümlenmeler, öğretmen adaylarının tasarım özyeterliliği düzeylerinin adayların ana bilim dallarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediğini göstermiştir ($p > 0.05$). Ancak öğretmen adaylarının tasarım özyeterliliği düzeylerinin adayların cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır ($t = -3.119$, $p = 0.002$, $\eta^2 = 0.03$). Etki büyüklüğü ise küçük olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre, erkek öğretmen adaylarının tasarım özyeterliliği düzeyleri ($\bar{x} = 30.86$) kadın öğretmen adaylarının tasarım özyeterliliği düzeylerinden ($\bar{x} = 28.80$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Yaratıcılık özyeterliliğiyle ilgili bulgulardan farklı olarak; öğretmen adaylarının tasarım özyeterliliği düzeylerinin adayların sınıflarına göre de anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır ($t = -2.180$, $p = 0.03$, $\eta^2 = 0.02$). Etki büyüklüğü ise yine küçük olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre, dördüncü sınıftaki öğretmen adaylarının tasarım özyeterliliği düzeyleri ($\bar{x} = 29.87$) üçüncü sınıftaki öğretmen adaylarının tasarım

özyeterliliği düzeylerinden ($\bar{x}=28.64$) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Müziksel davranış değişkenleri üzerinde yapılan çözümlenmelerde ise; katılımcıların yaratıcılık özyeterliliği düzeyleri, okul dışında müzik eğitimi almış olma durumuna, blok flüt ya da blok flüt dışında başka çalgı çalabilme durumuna ve çalgılarını eğitimde etkili bir biçimde kullanabilme inancına göre anlamlı fark göstermediği belirlenmiştir ($p>0.05$). Yaratıcılık özyeterliliğiyle ilgili bulgulardan farklı olarak; öğretmen adaylarının tasarım özyeterliliği düzeylerinin adayların kendi sesini eğitimde etkili bir biçimde kullanabilme inancına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır ($t=-3.333, p=0.001, \eta^2=0.04$). Etki büyüklüğü bu çözümlenme için de küçük olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre, kendi sesini eğitimde etkili bir biçimde kullanabileceğine inanan öğretmen adaylarının tasarım özyeterliliği düzeyleri ($\bar{x}=30.48$) inanmayan öğretmen adaylarının tasarım özyeterliliği düzeylerinden ($\bar{x}=28.55$) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Mann-Whitney U Testi ile gerçekleştirilen çözümlenmede ise, öğretmen adaylarının tasarım özyeterliliği düzeylerinin, adayların daha önce ses eğitimi almış olma durumuna göre de anlamlı düzeyde bir fark göstermediği belirlenmiştir ($p>0.05$). Yaratıcılık özyeterliliğiyle ilgili bulgulardan farklı olarak; Spearman's ρ ile gerçekleştirilen çözümlenmede, öğretmen adaylarının tasarım özyeterliliği ile onların yaşları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($\rho=0.150, p=0.017$).

Tartışma

Bu çalışmada okul öncesi ve sınıf öğretmenliği lisans programlarının üçüncü ve dördüncü sınıflarında okuyan öğretmen adaylarının yaratıcılık özyeterliliği ve tasarım özyeterliliği düzeylerini onların kişisel değişkenlerine ve müziksel davranışlarına göre incelemek amaçlanmıştır. Kişisel değişken olarak adayların cinsiyet, yaş, bölüm ve sınıfları ele alınmıştır. Müziksel davranış olarak ise adayların okul dışında müzik eğitimi almış olma durumu, daha önce ses eğitimi almış olma durumu, blok flüt ya da blok flüt dışında başka çalgı çalabilme durumu ve çalgıları ya da kendi sesini eğitimde etkili bir biçimde kullanabilme durumu incelenmiştir.

Öğretmen adaylarının tasarım özyeterliliği değerlerinin ölçekte alınabilecek en düşük ve en yüksek değerlerin aritmetik ortalamasının ve medyan değerinin hemen üzerinde olduğu gözlemlenmiştir. Yaratıcılık özyeterliliği değerleri ise ölçekten alınabilecek en düşük ve en yüksek

değerlerin aritmetik ortalamasının ve medyan değerinin altında olduğu hesaplanmıştır. Dolayısıyla öğretmen adaylarının yaratıcılık özyeterliliği düzeylerinin genel olarak düşük olduğu anlaşılmaktadır. Tasarım özyeterliliği düzeyleri ise yaratıcılık özyeterliliği düzeylerinden aritmetik olarak daha yüksek olmakla birlikte ortalama değer düzeyinde görünmektedir. Yaratıcılık özyeterliliği, işe yönelik yaratıcı katılımı artırmakta (Carmeli ve Schaubroeck, 2007; Finckle, 2018), yaratıcı düşünmeyi olumlu yönde etkilemekte ve bilişsel yükü azaltmaktadır (Redifer, Bae ve Zhao, 2021). Bu bağlamda, özellikle okul öncesi ve sınıf eğitimi bağlamında, öğretmen adaylarının hem yaratıcılık özyeterliliklerinin hem de tasarım özyeterliliklerinin geliştirilmesi için öğretmen yetiştirme programlarında değişiklik yapılmasına yönelik bir gereksinimin var olduğu anlaşılmaktadır. Çözümlemelerden elde edilen bulgular, öğretmen adaylarının işlerinde yaratıcı olma yeteneğine olan inançlarının ve işlerinin tasarım yönlerinde iyi performans sergilemek ile ilgili olarak kendilerine olan güvenlerinin güçlendirilmesi gerektiğini göstermiştir.

Yaratıcılık Özyeterliliği

Çözümlemelerden elde edilen bulgular, daha önceki çalışmaları destekleyen bir biçimde, öğretmen adaylarının yaratıcılık özyeterliliği düzeylerinin adayların bölümlerine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediğini göstermiştir (Atabek, 2020a; Li, Naumann ve Tang, 2020; Puente-Díaz, 2016). Yine önceki çalışmaları destekleyen bir biçimde, yaratıcılık özyeterliliği düzeylerinin öğretmen adayların sınıflarına göre de anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir (Atabek, 2020a; Zappe ve Tise, 2019; Zhang ve ark., 2020). Sınıf düzeyiyle ilgili bulguya paralel olarak; Li ve arkadaşları (2020) ile Zhang ve arkadaşları (2020) sonuçlarına benzer ancak Atabek (2020a) ile Jaussi ve Randel'in (2014) çalışmalardan farklı olarak; yaratıcılık özyeterliliği ile katılımcıların yaşları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Li ve arkadaşları (2020) ve Zhang ve arkadaşlarının (2020) çalışmalarının da benzer ve sıkı yaş grupları üzerinde gerçekleştirildiği hesaba katıldığında, bu durumun, yalnızca üçüncü ve dördüncü sınıfların çalışmaya katılmış olmasından kaynaklanıyor olabileceği ve yaratıcılık özyeterliliğinde artışın gerçekleşmesinin bir yıl gibi kısa sürelerden daha uzun sürebileceği değerlendirilmiştir. Yaratıcılık özyeterliliğinin, geçmişte elde edilmiş yaratıcı başarılarla ilişkili olduğu rapor edilmiştir (Pretz ve McCollum, 2014). Yaşları birbirine yakın bireylerin ya da yaş grubu olarak yaratıcı başarı birikiminin fazla olamayacağı yaş gruplarında yaratıcılık özyeterliliğinin dağılım göstermeyebileceği de hesaba katılmalıdır.

Atabek (2020a) ve Li ve arkadaşlarının (2020) çalışmasından farklı ancak Beghetto (2006), Karwowski (2011), Zhang, Long ve Zhang (2015) ve Zhang ve arkadaşlarının (2020) bulgularını destekler bir biçimde, öğretmen adaylarının yaratıcılık özyeterliliği düzeylerinin adayların cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Beghetto (2006), Karwowski (2011) ile Zhang ve arkadaşlarının (2020) bulgularını destekler bir biçimde erkek öğretmen adaylarının yaratıcılık özyeterliliği düzeylerinin kadın öğretmen adaylarının yaratıcılık özyeterliliği düzeylerinden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Erkeklerin kadınlara göre daha fazla geçmiş yaratıcı başarısı olduğunu gösteren çalışmalarla birlikte değerlendirildiğinde (Abraham, 2016), yaratıcı özyeterlilikteki cinsiyet farkının geçmiş yaratıcı başarıdaki cinsiyet farkından kaynaklandığı değerlendirilebilir.

Son olarak; çarpıcı bir biçimde, okul öncesi ve sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterliliği düzeylerinin hiçbir müziksel davranış ile anlamlı düzeyde ilişkili olmadığı bulunmuştur. Örgün eğitimdeki blok flüt öğrenilen müzik derslerine ek olarak alınan okul dışı ses ve çalgı eğitiminin bile öğretmenlerin yaratıcılık özyeterlilikleri ile ilişkili olmaması, müzik, müzik eğitimi ve yaratıcılıkla ilgili önceki araştırmalarla örtüşmemektedir (Abramo ve Reynolds, 2015; Bolden, 2014; Fazaie ve Ashayeri, 2018). Doğası gereği yaratıcılığı özünde barındıran müzik gibi bir alanla ilgili olarak ilk, orta ve lisans düzeyindeki eğitimlerdeki geçmiş müzik deneyimlerinin öğretmen adaylarının işlerinde yaratıcı olma yeteneğine olan inançlarına katkı yapmamış olması, söz konusu bu eğitimlerin yetersiz oluşunu akla getirmektedir.

Tasarım Özyeterliliği

Çözümlemelerden elde edilen bulgular, Milojevic ve Jin'in (2019) çalışmasından farklı olarak ancak Atabek'in (2020b) çalışmasını destekler bir biçimde, öğretmen adaylarının tasarım özyeterliliği düzeylerinin adayların bölümlerine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediğini göstermiştir. Öte yandan; Atabek (2020b) ve Kershaw ve arkadaşlarının (2014) çalışmalarından farklı olarak ancak Hammack ve Ivey'in (2017) çalışmasını destekler bir biçimde, öğretmen adaylarının tasarım özyeterliliği düzeylerinin adayların sınıf düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Dördüncü sınıftaki öğretmen adaylarının tasarım özyeterliliği düzeyleri üçüncü sınıftaki adayların tasarım özyeterliliği düzeylerinden anlamlı

düzeyde daha yüksektir. Görüldüğü üzere bu çalışmada tasarım özyeterliliği sınıf düzeylerine göre farklılık göstermişken daha önceki kimi çalışmalarla örtüşmüş kimi çalışmalarla ise örtüşmemiştir. Kershaw ve arkadaşlarının (2014) çalışmasının mühendislik öğrencileri üzerinde Hammack ve Ivey'in (2017) çalışmasını ise çeşitli branşlardan öğretmenler üzerinde olması, öğrencilerin sınıf düzeylerine göre tasarım özyeterliliği düzeylerinin farklılaşmasının öğretim programına bağlı olabileceğini göstermektedir. Milojevic ve Jin'in (2019) çalışmasının da bölümler arasındaki farkı ortaya koyduğu göz önünde bulundurulduğunda, tasarım özyeterliliğinin öğretim programının özelliklerine göre lisans eğitimi sürecinde gelişebileceği anlaşılmaktadır. Durum böyleyken bu çalışmada, tasarım özyeterliliğinin programlar arasında fark göstermemiş olması, okul öncesi ve sınıf öğretmenliği programlarının göreceli olarak birbirine benzer olması ile de açıklanabilir. Bakaç ve Özen de (2017) öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı dersini almış olmanın öğretmen adaylarının yaratıcılık, tasarım ve materyal geliştirmeye yönelik özyeterlilikle olan ilişkisini rapor etmiştir. Dolayısıyla, tasarım özyeterliliğini güçlendirme perspektifiyle geliştirilmiş bir öğretim programı ile öğretmen adaylarının tasarım özyeterliliklerinin lisans eğitimleri boyunca zamanla geliştirilebileceği anlaşılmaktadır. Tasarım özyeterliliğinin bireylerin yaşları ile de anlamlı düzeyde ilişkili olduğu değerlendirildiğinde, öğrencilerine tasarım işiyle uğraşma ve tasarım başarısı yaşama olanağı tanıyan etkili bir öğretim programının öğretmen adaylarının tasarım özyeterliliklerini geliştirmesine katkı yapabileceği anlaşılmaktadır.

Atabek'in (2020b) çalışmasından farklı olarak ancak Chien ve ark., (2021) Hammack ve Ivey (2017) ile Milojevic ve Jin'in (2019) çalışmasını destekler bir biçimde, öğretmen adaylarının tasarım özyeterliliği düzeylerinin adayların cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Önceki çalışmaların bulgularına benzer bir biçimde, erkek öğretmen adaylarının tasarım özyeterliliği düzeyleri kadın adaylarının tasarım özyeterliliği düzeylerinden anlamlı düzeyde daha yüksektir. Geçmiş yaratıcı başarının yaratıcılık özyeterliliğine olan etkisine benzer bir biçimde geçmiş tasarım süreçlerindeki başarı, tasarım özyeterliliğini etkilemektedir (Beefink ve ark., 2012). Dolayısıyla cinsiyet farkının yaratıcılık özyeterliliğinde olduğu gibi erkeklerin tasarım ve yaratıcılık gerektiren işlere daha çok katılmış olmaları ile de açıklanabilir.

Yaratıcılık özyeterliliğiyle ilgili bulguları çağrıştıran bir biçimde, okul

öncesi ve sınıf öğretmeni adaylarının tasarım özyeterlilik düzeylerinin kendi sesini eğitimde etkili bir biçimde kullanabilme inancı dışında hiçbir müziksel davranış ile anlamlı düzeyde ilişkili olmadığı bulunmuştur. Yaratıcılık özyeterliliğiyle ilgili bulgulardan farklı olarak tasarım özyeterliliği düzeylerinin yalnızca adayların kendi sesini eğitimde etkili bir biçimde kullanabilme inancına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği anlaşılmıştır. Kendi sesini eğitimde etkili bir biçimde kullanabileceğine inanan öğretmen adaylarının tasarım özyeterliliği düzeyleri diğerlerine göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Tasarım özyeterliliği daha yüksek bireyler daha başarılı tasarımlar gerçekleştirebilmekte, daha yaratıcı performanslar sergileyebilmekte ve aynı zamanda daha yaratıcı olmaktadırlar (Beefink ve ark., 2012). Dolayısı ile doğası gereği bir yaratıcı performans sergileme eylemi olan sesle müzik oluşturma konusunda etkili olabileceğine inanan öğretmen adaylarının tasarım özyeterliliklerinin yüksek olması Beefink ve arkadaşlarının (2012) bulgularıyla örtüşmektedir.

Müzik öğretmeni olmadığı hâlde derslerinde müziği sıklıkla kullanan hem de müzik eğitimi veren okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin eğitim teknolojisi yoluyla müzik eğitimi konusundaki yetersizliklerini telafi etmeye yönelik çabaları, eğitim teknolojisi tasarlamak, geliştirmek ve kullanmak için gerekli olan tasarımcılığı ve yaratıcılığı daha da önemli kılmaktadır (Atabek ve Burak, 2019a, 2020). Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı gibi eğitim teknolojisi derslerindeki tasarım görevlerinin başarılması ile gelişebilecek tasarım özyeterliliği, öğretmen olduklarında sınıflarında müziği eğitimsel amaçlarla kullanma ya da müzik eğitimi verme konusunda okul öncesi ve sınıf öğretmeni adaylarına yardımcı olacaktır (Atabek ve Burak, 2019b).

Sonuç

Araştırmada elde edilen bulgular, öncelikle, okul öncesi ve sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcılık özyeterliliği ve tasarım özyeterliliği değerlerinin ortalama düzeyde olduğunu göstermiştir. Bulgular her iki özyeterlilik düzeylerinin bölümlere göre farklılık göstermediğini ancak yalnızca tasarım özyeterliliğinin sınıf düzeyine göre değiştiğini göstermiştir. Araştırmanın bulguları önceki araştırmalarla birlikte değerlendirildiğinde özyeterlilik düzeylerinin öğretim programından etkilendiğini göstermektedir. Dolayısıyla özyeterlilik inançlarını güçlendirme perspektifiyle geliştirilmiş bir öğretim programı ile öğretmen adaylarının yaratıcılık ve tasarım özyeterliliklerinin lisans eğitimleri boyunca zamanla geliştirilebileceği

anlaşılmaktadır. Yaratıcılık özyeterliliği düzeylerinin müziksel davranışlara göre anlamlı farklılık göstermediği gözlemlenmiştir. Tasarım özyeterliliği düzeylerinin de kendi sesini eğitimde etkili bir biçimde kullanabilme inancı dışında diğer müziksel davranışlara göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmektedir. Bu bulgular, müziksel deneyimin ve müzik eğitiminin yaratıcılık ve özyeterlilik inançları üzerinde var olduğu rapor edilen etkilerinin araştırmaya katılan öğretmen adayları üzerinde gerçekleşmediğini göstermektedir. Dolayısıyla araştırmada elde edilen bulgular, Türkiye’deki öğretmen yetiştiren kurumlarının öğretim programlarının öğretmen adaylarının yaratıcılığını, tasarımcılığını, yaratıcı özyeterliliklerini ve tasarım özyeterliliklerini geliştirecek biçimde iyileştirilmesi gerektiğini göstermiştir.

Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki önerilere yer verilmiştir:

Okul öncesi ve sınıf öğretmeni adaylarının eğitim gördüğü öğretmen yetiştirme kurumlarında sunulan öğretim programlarının, yaratıcılık özyeterliliği ve tasarım özyeterliliği düzeylerinin yükseltilebilmesini sağlayacak bir biçimde geliştirilmesi gerekmektedir.

Yaratıcılık özyeterliliği ve tasarım özyeterliliği düzeylerinin uzun sürelerde geliştiği göz önünde bulundurularak, öğretim programları için önerilen değişikliklerin uzun bir vadeye yayılarak gerçekleştirilmesi daha uygun olacaktır.

Yaratıcılık özyeterliliği ve tasarım özyeterliliğinin daha iyi anlaşılabilmesi için bu özyeterlilik inançlarının öğretim programı özellikleri ve psikolojik etkenler ile olan ilişkilerinin ortaya çıkarılmasını amaçlayan araştırmalar gerçekleştirilmelidir.

Öğretmen adaylarının yaratıcılık özyeterliliği ve tasarım özyeterliliği düzeylerini artırmayı amaçlayan öğretim programlarının ve eğitim teknolojilerinin geliştirilmesine yönelik araştırmalar gerçekleştirilmelidir.

Kaynakça

- Abraham, A. (2016). Gender and creativity: An overview of psychological and neuroscientific literature. *Brain Imaging and Behavior*, 10(2), 609-618.
Doi: 10.1007/s11682-015-9410-8
- Abramo, J. M. ve Reynolds, A. (2015). “Pedagogical creativity” as a framework for music teacher education. *Journal of Music Teacher Education*, 25(1), 37-51.
Doi: 10.1177/1057083714543744

- American Psychological Association. (2002). Ethical principles of psychologists and code of conduct. *American Psychologist*, 57(12), 1060-1073.
Doi: 10.1037/0003-066X.57.12.1060
- Atabek, O. (2020a). Adaptation of Creative Self-Efficacy Scale into Turkish language. *World Journal on Educational Technology: Current Issues*, 12(2), 84-97. Doi: 10.18844/wjet.v12i2.4639
- Atabek, O. (2020b). Adaptation of Design Self-Efficacy Scale into Turkish language. *Turkish Studies - Information Technologies and Applied Sciences*, 5(1), 1-14.
Doi: 10.29228/TurkishStudies.40274
- Atabek, O. ve Burak, S. (2019a). Designing a teacher's handbook: Perspectives of pre-service elementary teachers regarding activities and songs. *International Education Studies*, 12(11), 67-79.
Doi: 10.5539/ies.v12n11p67
- Atabek, O. ve Burak, S. (2019b). Müzik öğretmeni adaylarının eğitim teknolojilerine yönelik özyeterlilik ve tutumları. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13(29), 444-464. Doi: 10.29329/mjer.2019.210.23
- Atabek, O. ve Burak, S. (2020). Pre-school and primary school pre-service teachers' attitudes towards using technology in music education. *Eurasian Journal of Educational Research*, 87, 47-68. Doi: 10.14689/ejer.2020.87.3
- Bakaç, E. ve Özen, R. (2017). Öğretmen adaylarının materyal tasarımı öz-yeterlilik inanç düzeylerinin teknolojik pedagojik alan yeterlikleri bağlamında incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 613-632.
- Beefink, F., van Eerde, W., Rutte, C. G. ve Bertrand, J. W. M. (2012). Being successful in a creative profession: The role of innovative cognitive style, self-regulation, and selfefficacy. *Journal of Business and Psychology*, 27(1), 71-81. Doi: 10.1007/s10869-011-9214-9
- Beghetto, R. A. (2006). Creative self-efficacy: Correlates in middle and secondary students. *Creativity Research Journal*, 18(4), 447-457.
https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1207/s15326934crj1804_4
- Bolden, B. (2014). The dearth of creativity in music education: Time to shift. *Canadian Music Educator*, 55(3), 2-3.
Doi: 10.1177/8755123312473610
- Callaghan, K. T. ve Growney, C. M. (2013). The impact of music and mood on creative thinking. *Psi Chi Journal of Psychological Research*, 18(4), 164-169.
Doi: 10.24839/2164-8204.JN18.4.164
- Carmeli, A. ve Schaubroeck, J. (2007). The influence of leaders' and other referents' normative expectations on individual involvement in creative work. *The Leadership Quarterly*, 18(1), 35-48.
Doi: 10.1016/j.leaqua.2006.11.001
- Chien, Y. H., Lin, K. Y., Hsiao, H. S., Chang, Y. S. ve Chan, S. C. (2021). Measuring industrial design self-efficacy and anxiety. *International Journal of Technology and Design Education*, çevrimiçi erken yayım, 1-20.
Doi: 10.1007/s10798-020-09648-0
- Chou, P. T. M. (2010). Attention drainage effect: How background music effects concentration in Taiwanese college students. *Journal of the Scholarship of Teaching and Learning*, 10(1), 36-46.

- Cook, N. (2018). *Music as creative practice*. New York: Oxford University Press.
- Çakır, H. ve Karataş, S. (2012). Öğretim sistemleri geliştirilmesi sürecine bir bakış. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 2(1), 19-35.
- Fazaie, S. ve Ashayeri, H. (2018). The impact of music education on 7-9-year-old children's creativity in Tehran. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 24(1), 16-29. Doi: 10.29252/NIRP.IJPCP.24.1.16
- Finckle, S. R. (2018). *Impacting openness, conscientiousness, and creative self-efficacy through group music making: A Quasi-experimental collaborative music based intervention study*. Yayımlanmamış doktora tezi, University of St. Thomas, Minnesota, USA.
https://ir.stthomas.edu/caps_ed_orgdev_docdiss/62_
- Gu, J., He, C. ve Liu, H. (2017). Supervisory styles and graduate student creativity: the mediating roles of creative self-efficacy and intrinsic motivation. *Studies in Higher Education*, 42(4), 721-742.
Doi: 10.1080/03075079.2015.1072149
- Gustafson, K. L. ve Branch, R. M. (1997). Revisioning models of instructional development. *Educational Technology Research and Development*, 45(3), 73-89. Doi: 10.1007/BF02299731
- Hallam, S., Price, J. ve Katsarou, G. (2002). The effects of background music on primary school pupils' task performance. *Educational Studies*, 28(2), 111-122.
Doi: 10.1080/03055690220124551
- Hammack, R. ve Ivey, T. (2017). Examining elementary teachers' engineering self-efficacy and engineering teacher efficacy. *School Science and Mathematics*, 117(1-2), 52-62. Doi: 10.1111/ssm.12205
- Hendricks, K. S. (2014). Changes in self-efficacy beliefs over time: Contextual influences of gender, rank-based placement, and social support in a competitive orchestra environment. *Psychology of Music*, 42(3), 347-365.
Doi: 10.1177/0305735612471238
- Hong, E., Hartzell, S. A. ve Greene, M. T. (2009). Fostering creativity in the classroom: Effects of teachers' epistemological beliefs, motivation, and goal orientation. *The Journal of Creative Behavior*, 43(3), 192-208.
Doi: 10.1002/j.2162-6057.2009.tb01314.x
- Ibrahim, A. A. (2015). Comparative analysis between system approach, Kemp, and ASSURE instructional design models. *International Journal of Education and Research*, 3(12), 261-270.
- Jaussi, K. S. ve Randel, A. E. (2014). Where to look? Creative self-efficacy, knowledge retrieval, and incremental and radical creativity. *Creativity Research Journal*, 26(4), 400-410.
Doi: 10.1080/10400419.2014.961772
- Karwowski, M. (2011). It doesn't hurt to ask... But sometimes it hurts to believe: Polish students' creative self-efficacy and its predictors. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 5(2), 154-164.
Doi: 10.1037/a0021427
- Kershaw, T. C., Seepersad, C. C., Hölttä-Otto, K., Williams, P. T., Young, A. P., Bhowmick, S. ve McCarthy, M. A. (2014). *The effects of the undergraduate curriculum and individual differences on student innovation capabilities*. ASME 2014 international design engineering technical conferences and

- computers and information in engineering conference'da sunulan bildiri, American Society of Mechanical Engineers Digital Collection.
Doi: 10.1115/DETC2014-35540
- Li, S., Naumann, S. E. ve Tang, C. (2020). When does developmental feedback improve employee creativity? The role of the perceived function of the creativity reward system. *International Journal of Employment Studies*, 28(1), 6-27.
https://search.informit.org/doi/10.3316/informit.310406686816806_
- McCormick, J. ve McPherson, G. E. (2003). The role of self-efficacy in a musical performance examination: An exploratory structural equation analysis. *Psychology of Music*, 31, 37-51.
Doi: 10.1177/0305735603031001322
- McPherson, G. E. ve McCormick, J. (2006). Self-efficacy and music performance. *Psychology of Music*, 34, 325-339.
Doi: 10.1177/0305735606064841
- Melati, I. S. ve Suhadianto, S. (2018). Efektivitas musik Mozart untuk meningkatkan kreativitas verbal. *Persona: Jurnal Psikologi Indonesia*, 7(1), 69-78.
Doi: 10.30996/persona.v7i1.1497
- Milojevic H. ve Jin Y. (2019). Building a social-cognitive framework for design: Personality and design self-efficacy effects on pro-design behaviors. J. Gero, (Ed.), *Design computing and cognition 2018* içinde (pp. 323-339). Cham: Springer.
Doi: 10.1007/978-3-030-05363-5_18
- Neihart, M. (1998). Creativity, the arts, and madness. *Roepers Review*, 21(1), 47-50.
Doi: 10.1080/02783199809553930
- Nielsen, L. D. (2013). Developing musical creativity: Student and teacher perceptions of a high school music technology curriculum. *Update: Applications of Research in Music Education*, 31(2), 54-62.
Doi: 10.1177/8755123312473610
- Nielsen, S. G. (2004). Strategies and self-efficacy beliefs in instrumental and vocal individual practice: A study of students in higher music education. *Psychology of Music*, 32(4), 418-431.
Doi: 10.1177/0305735604046099
- Nolte, H., Berdanier, C., Menold, J. ve McComb, C. (2021). Assessing engineering design: A comparison of the effect of exams and design practica on first-year students' design self-efficacy. *Journal of Mechanical Design*, 143(5), 1-9.
Doi: 10.1115/1.4048747
- Pretz, J. E. ve McCollum, V. A. (2014). Self-perceptions of creativity do not always reflect actual creative performance. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 8(2), 227-236. Doi: 10.1037/a0035597
- Puente-Díaz, R. (2016). Creative self-efficacy: An exploration of its antecedents, consequences, and applied implications. *The Journal of psychology*, 150(2), 175-195. Doi: 10.1080/00223980.2015.1051498
- Puente-Díaz, R. ve Cavazos-Arroyo, J. (2017). Creative self-efficacy: The influence of affective states and social persuasion as antecedents and imagination and divergent thinking as consequences. *Creativity Research Journal*, 29(3), 304-312. Doi: 10.1080/10400419.2017.1360067

- Redifer, J. L., Bae, C. L. ve Zhao, Q. (2021). Self-efficacy and performance feedback: Impacts on cognitive load during creative thinking. *Learning and Instruction, 71*, 1-11.
Doi: 10.1016/j.learninstruc.2020.101395
- Ritchie, L. ve Williamon, A. (2011). Primary school children's self-efficacy for music learning. *Journal of Research in Music Education, 59*(2), 146-161.
Doi: 10.1177/0022429411405214
- Royston, R. ve Reiter-Palmon, R. (2019). Creative self-efficacy as mediator between creative mindsets and creative problem-solving. *The Journal of Creative Behavior, 53*(4), 472-481.
Doi: 10.1002/jocb.226
- Salamé, P. ve Baddeley, A. (1989). Effects of background music on phonological short-term memory. *The Quarterly Journal of Experimental Psychology Section A, 41*(1), 107-122.
Doi: 10.1080/14640748908402355
- Tierney, P. ve Farmer, S. M. (2002). Creative self-efficacy: Its potential antecedents and relationship to creative performance. *Academy of Management Journal, 45*(6), 1137-1148.
Doi: 10.5465/3069429
- Tierney, P. ve Farmer, S. M. (2011). Creative self-efficacy development and creative performance over time. *Journal of Applied Psychology, 96*(2), 277-293.
Doi: 10.1037/a0020952
- Watson, K. E. (2010). The effects of aural versus notated instructional materials on achievement and self-efficacy in jazz improvisation. *Journal of Research in Music Education, 58*(3), 240-259.
Doi: 10.1177/0022429410377115
- Yıldız, G. (2019). *Okul öncesi dönemde müzik eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yuspitasari, R. ve Dalimunthe, R. Z. (2020). The effect of using music classic (Mozart) towards student anxiety before the exams. *Journal of Family Sciences, 5*(1), 47-56.
Doi: 10.29244/jfs.5.1.47-56
- Zappe, S. E. ve Tise, J. (2019). Work in Progress: Engineering students' changing conceptions of the value of creativity. B. Kloot, (Ed.), *Proceedings of the 8th Research in Engineering Education Symposium, REES 2019 - Making Connections* içinde (pp. 10-17). Pretoria, South Africa.
- Zhang, H., Sun, C., Liu, X., Gong, S., Yu, Q. ve Zhou, Z. (2020). Boys benefit more from teacher support: Effects of perceived teacher support on primary students' creative thinking. *Thinking Skills and Creativity, 37*, 1-10.
Doi: 10.1016/j.tsc.2020.100680
- Zhang, Y., Long, L. ve Zhang, J. (2015). Pay for performance and employee creativity: The importance of procedural justice and willingness to take risks. *Management Decision, 53*(7), 1378-1397.
Doi: 10.1108/MD-11-2013-0596